

Outi Alanko-Kahiluoto vihr

Kirjallinen kysymys työttömyysturvan muutosten eli aktiivimallin vaikutuksista lasten päivähoidon ja varhaiskasvatuksen järjestelyihin, laatuun ja lasten oikeuksiin

Eduskunnan puhemiehelle

Vuonna 2016 lasten subjektiivista oikeutta varhaiskasvatukseen ja päivähoidon rajattiin niin, että lapsella on oikeus päivähoidon/varhaiskasvatukseen vain 20 tuntia viikossa, jos lapsen vanhemmat ovat työttömiä tai muusta syystä kotona. Samalla hoito- ja kasvatushenkilöstön ja yli 3-vuotiaiden lasten välistä suhdelukua nostettiin 1:7:stä 1:8:aan. Tämä merkitsi päiväkodin lapsiryhmän koon suurentumista vähintään 21 lapsesta 24 lapseen.

Edelleen on voimassa myös lasten päivähoidosta annettu asetus (21.8.1992), jonka mukaan kunta voi poiketa säädetystä suhdeluvusta, jos lapsen keskimääräiset hoitopäivät ovat jatkuvasti huomattavasti vähäisemmät kuin toimintapäivät. Poikkeaminen voi tapahtua siten, ettei lapsia ole muutoin kuin lyhytaikaisesti yhtäaikaisesti hoidossa enempää kuin kokonaissuhdeluku edellyttää (21.1.2006/1345).

Päivähoidon ja varhaiskasvatuksen maksujärjestelmä sekä esimerkiksi ns. tuntijärjestelyistä johtuvat käytännöt vaikuttavat varhaiskasvatuksen lapsiryhmäkokoisiin ja kokoonpanoihin. Päiväkodissa lasten ja hoito- ja kasvatushenkilöstön välinen suhdeluku on 1:13, jos lapset osallistuvat varhaiskasvatukseen enintään viisi (5) tuntia päivässä. Useimmissa kunnissa päiväkodin ns. osapäiväisessä toiminnassa ja kokopäiväisessä toiminnassa olevat lapset toimivat samassa lapsiryhmässä. Tällä matematiikalla lapsiryhmäkoko voi osan päivää olla jopa 30 lasta.

Oulun yliopiston tekemä VakaVai-tutkimus julkaistiin joulukuussa 2017. Tutkimuksessa arvioitiin vuoden 2015 varhaiskasvatuslain ja siihen vuonna 2016 tehtyjen muutosten vaikutuksia varhaiskasvatukseen. Selvityksen mukaan päiväkotiryhmien kokoonpanoon on tullut lisää moninaisuutta osa-aikaisen hoidon ja osapäiväisten lasten sekä laajennetun varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten määrän lisääntyttyä. Lasten näkökulmasta sosiaalisten suhteiden määrä on kasvanut. Kontaktisuhteiden määrä 20 lapsen ryhmässä on 190, ja 25 lapsen ryhmässä kontaktisuhteiden määrä on jo 300 ja 30 lapsen ryhmässä 435.

Vakavai-selvityksen mukaan nykyiset lainsäädäntöön sisältyvät tavat säännellä päiväkotien lapsiryhmien muodostamista eivät turvaa riittävällä tavalla kaikkien lasten kasvun, kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin edellytyksiä. Sääntelyssä on myös liikaa tulkinnanvaraisuutta erityisesti ns. poikkeamissääntöjen vuoksi.

Kirjallinen kysymys KK 645/2017 vp

Vuoden alusta Suomen työttömyysturvassa otettiin käyttöön aktiivimalli, jonka mukaan työttömän on täytettävä niin sanottu aktiivisuusehto. Ehdon täyttymistä tarkastellaan kolmen kuukauden välein.

Hallitus ei sisällyttänyt lakiesitykseensä aktiivimallista minkäänlaista lapsivaikutuksen arviointia. Kuitenkin lapsiperheessä työllistyminen ja työn vastaanottaminen vaikuttavat vahvasti lapsen varhaiskasvatus- ja hoitojärjestelyihin. Huoltajan työllistyessä lapselle tulee etsiä osapäiväisen varhaiskasvatuksen toiminnan sijaan joko kokopäiväinen hoitopaikka tai kokonaan uusi hoitopaikka, jos lapsi ei lainkaan osallistu varhaiskasvatuspalveluihin. Aikuisten työelämää suojelee mm. yhteistoimintamenettely, mutta aktiivimalli voi pahimmillaan tehdä lapsesta heittopussin.

Toisaalta malli voi lisätä lapsiperheköyhyyttä, jos perhe haluaa suojella lasta satunnaisilta hoitojärjestelyiltä. Suomessa 4–5-vuotiaista lapsista 30 % ei nykyisellään osallistu varhaiskasvatukseen.

Palvelujen aukioloaikojen laajentuminen on tuonut työpaikkoja, mutta ne kohdentuvat monasti ilta-, yö- ja viikonloppuaikoihin. Lapsen ilta-, yö- ja viikonloppuhoito vaatii erityisiä järjestelyjä ja suunnittelua. Palvelujen laajentumisen lapsivaikutusarviointia ei myöskään tehty.

Lapsen varhaiskasvatusjärjestelyissä on aina otettu huomioon lapsen etu ja lapsen oikeus hyvään, luotettavaan ja suunnitelmalliseen varhaiskasvatukseen ja hoitoon. Lapsen hoidon ja varhaiskasvatuksen järjestelyillä on merkittävä vaikutus lapsen koko hyvinvointiin ja myöhempään kehitykseen.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten työttömyysturvan aktiivimallissa on otettu huomioon sen vaikutukset lasten varhaiskasvatukseen ja päivähoiton järjestelyihin, työttömien huoltajien lasten oikeuteen toimia turvallisessa ja tutussa, oikean kokoisessa lapsiryhmässä varhaiskasvatuksessa,

miksi aktiivimallin valmistelussa ei tehty lapsivaikutusten arviointia ja

miten hallitus aikoo vastata aktiivimallista johtuvaan päivähoitotarpeen kasvuun ja parantaa lasten ja perheiden yhdenvertaisuutta em. palveluissa?

Helsingissä 1.2.2018

Outi Alanko-Kahiluoto vihr